

ΜΙΑ ΠΑΛΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΟΣΟ ΠΟΤΕ

Ο Ελληνισμός επέτυχε ως Γένος αλλά απέτυχε ως κράτος

Μια παλιά συνέντευξη του Οδυσσέα Ελύτη στον αείμνηστο Ρένο Αποστολίδη, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Ελευθερία» στις 15 Ιουνίου του 1958. Δεν έχουν αλλάξει και πολλά. Δείτε τι είχε πει τότε ο βραβευμένος με νόμπελ λογοτεχνίας ποιητής.

- Ζητείται η γνώμη σας κ. Ελύτη, η εντελώς ανεπιφύλακτη και αδέσμευτη, επάνω σε ό,τι θεωρείτε ως κακοδαιμονία του τόπου. Από τι κυρίως πάσχουμε, τι πρωτίτως μας λείπει;

«Από τι πάσχουμε κυρίως; Θα σας πω αμέσως: Ασυμφωνία μεταξύ του πνεύματος της εκάστοτε ηγεσίας μας και του "ήθους" που χαρακτηρίζει το βαθύτερο ψυχικό πολιτισμό του ελληνικού λαού, στο σύνολό του».

-Α! Αρχίσαμε!.. Μόνιμος, πλήρης και κακοήθης ασυμφωνία!..

«Βεβαίως! Αλλ' αφήστε με να συνεχίσω: Αυτή η ασυμφωνία δεν είναι μια συγκεκριμένη κακοδαιμονία. Είναι όμως μια αιτία που εξηγεί όλες τις κακοδαιμονίες, μικρές και μεγάλες του τόπου αυτού. Από την ημέρα που έγινε η Ελλάδα κράτος, έως σήμερα, οι πολιτικές πράξεις θα έλεγε κανείς ότι σχεδιάζονται και εκτελούνται ερήμην των αντιλήψεων για τη ζωή, και γενικότερα των ιδανικών που είχε διαμορφώσει ο Ελληνισμός μέσα στην υγιή κοινοτική του οργάνωση και στην παράδοση των μεγάλων αγώνων για την ανεξαρτησία του. Η φωνή του Μακρυγιάννη δεν έχει χάσει, ούτε σήμερα ακόμη, την επικαιρότητά της».

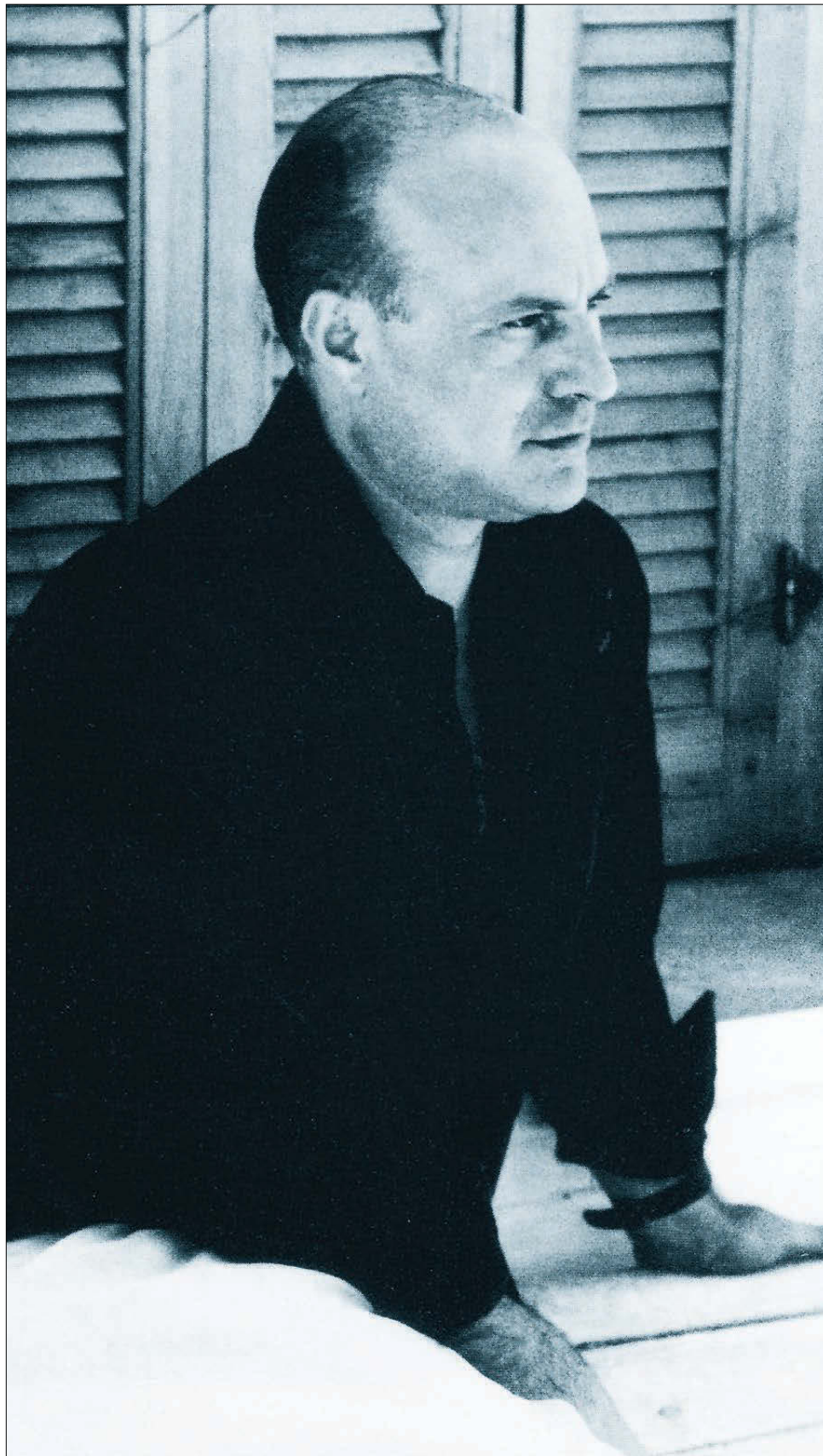
Σημειώστε ότι δεν βλέπω το πρόβλημα από την αποκλειστική κοινωνική του πλευρά, ούτε κάμω δημοκοπία».

- Δημοκοπία ασφαλώς όχι. Πολιτική όμως ναι. Το εντοπίζετε δηλαδή κυρίως μέσα στο χώρο της πολιτικής ή κάνω λάθος; Στο κέντρο μάλιστα του δικού της χώρου. Εκεί μας πάει το πρόβλημα που θέσατε, των σχέσεων μεταξύ λαού και ηγεσίας.

«Μα ναι. Γιατί είναι βασικό, είναι "πρώτο" - κι ας είμαι ποιητής, εγώ που το λέω, μακριά πάντα από την "πολιτική". Κοιτάξτε. Ο λαός αυτός, κατά κανόνα εκλέγει την ηγεσία του. Και όμως, όταν αυτή αναλάβει την ευθύνη της εξουσίας - είτε την αριστοκρατία εκπροσωπεί, είτε την αστική τάξη, είτε το προλεταριάτο - κατά ένα μυστηριώδη τρόπο αποξενώνεται από τη βάση που την ανέδειξε, και ενεργεί σαν να βρισκόταν στο Τέξας ή στο Ουζμπεκιστάν!»

- Στο Τέξας και στο Ουζμπεκιστάν; Η μήπως θέλετε να πείτε: «...Σα να βρισκόταν στη χώρα του εκάστοτε ρυθμιστικού «ξένου παράγοντα»; Του εκάστοτε «προστάτη» μας; Μήπως εκεί ακριβώς βρίσκεται το κακό;

«Το είπα με τρόπο αλλά βλέπω ότι το θέλετε γυμνό. Και δεν έχω αντίρρηση να το πω φανερά και πιο έντονα: Ένας από τους κυριότερους παράγοντες των «παρεκκλίσεων» της ηγεσίας από το ήθος του λαού

μας, είναι η εκ του αφανούς και εκ των έξω «προστατευτική» κατεύθυνση. Αποτέλεσμα και αυτό της απώλειας του έρματος «παράδοσης». Αντιλαμβάνομαι ότι στην εποχή μας η αλληλεξάρτηση των εθνοτήτων είναι τόση που η πολιτική δεν μπορεί να αγνοήσει, ως ένα βαθμό, αυτό που θα λέγαμε «γενικότερη σκοπιμότητα». Όμως υπάρχει τεράστια διαφορά ανάμεσα στην «προσαρμοστική πολιτική» και στη δουλοπρέπεια. Αυτό είναι το πιο ευαίσθητο σημείο του ελληνικού λαού, το «τιμιώτατόν» του! Και αυτό του καταπατούν συνεχώς, κατά τον εξοργιστικότερο τρόπο οι εκπρόσωποί του στην επίσημη διεθνή σκηνή!».

- Κι ο «επίσημος» όρος της δουλοπρέπειας αυτής, κ. Ελύτη; Μήπως είναι υποκριτικότερος από το «προσαρμοστική πολιτική»; Εξοργιστικότερος;

«Δε μ' ενδιαφέρει ο επίσημος όρος της δουλοπρέπειας. Μ' ενδιαφέρει η ουσία. Κι εκείνο που ξέρω είναι ότι μ' αυτά και μ' αυτά φτάσαμε σε κάτι που θα μου επιτρέψετε να ονομάσω «Ψευδοφάνεια». Έχουμε δηλαδή την τάση να παρουσιάζομαστε διαρκώς διαφορετικοί απ' ό,τι πραγματικά είμαστε. Και δεν υπάρχει ασφαλέστερος δρόμος προς την αποτυχία, είτε σαν άτομο σταδιοδρομείς είτε σαν σύνολο, από την έλλειψη γνησιότητας. Το κακό πάει πολύ

μακριά. Όλα τα διοικητικά μας συστήματα, οι κοινωνικοί μας θεσμοί, τα εκπαιδευτικά μας προγράμματα, αρχής γενομένης από τους Βαυαρούς, πάρθηκαν με προχειρότατο τρόπο απ' έξω και κόπηκαν και ράφτηκαν όπως-όπως επάνω σ' ένα σώμα με άλλες διαστάσεις και άλλους όρους αναπνοής».

- Όστε, λοιπόν, ζητάτε «δικούς μας όρους αναπνοής»!

«Και δεν πρόκειται βέβαια για προγονοπληξία. Τα λέω άλλωστε αυτά εγώ, που σ' έναν τομέα όπως ο δικός μου, κήρυξα με φαναισμό την ανάγκη της επικοινωνίας μας με το διεθνές πνεύμα, και που σήμερα με εμπιστοσύνη αποβλέπω στη διαμόρφωση ενός ενιαίου ευρωπαϊκού οχήματος, όπου να έχει τη θέση της η Ελλάδα».

Με τη διαφορά ότι ο μηχανισμός της αφομοίωσης των στοιχείων της προόδου πρέπει να λειτουργεί σωστά, και να βασίζεται σε μια γερή και φυσιολογικά ανεπτυγμένη παιδεία. Ενώ σε μας, όχι μόνο δε λειτουργεί σωστά, αλλά δεν υπάρχει καν ο μηχανισμός αυτός για να λειτουργήσει! Και με τη διαφορά ακόμη ότι, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, η ηγετική μας τάξη, στο κεφάλαιο της ελληνικής παιδείας, έχει μαύρα μεσάνυχτα!

Κοιτάξτε με προσοχή τα έντυπα που εκδίδει η ίδια ή που προτιμά να διαβάζει, τα διαμερίσματα όπου κατοικεί, τις διασκεδάσεις που κάνει, τη στάση της απέναντι στη ζωή. Ούτε μια σταγόνα γνησιότητας. Πως λοιπόν να αναθρέψει σωστά τη νέα γενιά; Από τα πρώτα διαβάσματα που θα κάνει ένα παιδί ως τα διάφορα στοιχεία που θα συναντήσει στο καθημερινό του περιβάλλον, και που θα διαμορφώσουν το γούστο του, μια συνεχής και αδιάκοπη πλαστογραφία και τίποτε άλλο!

Θα μου πείτε: είσαι λογοτέχνης, καλαμαράς, και βλέπεις τα πράγματα από τη μεριά που σε πονάνε. Όχι, καθόλου! Και να μου επιτρέψετε να επιμείνω. Όλα τα άλλα κακά που θα μπορούσα να καταγγείλω - η έλλειψη ουσιαστικής αποκεντρώσεως, η έλλειψη προγραμματισμού για την πλουτοπαραγωγική ανάπτυξη της χώρας, ακόμη και ο τρόπος με τον οποίο ασκείται η εξωτερική μας πολιτική - είναι ζητήματα βαθύτερης ελληνικής παιδείας! Από την άποψη ότι μόνον αυτή μπορεί να προικίσει ένα γένος με την απαραίτητη ευαισθησία που χρειάζεται για να ενστερνισθεί, και αντιστοίχως να αποδώσει, το ήθος του λαού».

Γιατί αυτός ο λαός, που την έννοιά του την έχουμε παραμορφώσει σε σημείο να μην την αναγνωρίζουμε, αυτός έχει φτιάξει ό,τι καλό υπάρχει - αν υπάρχει κάτι καλό σ' αυτόν τον τόπο! Και αυτός, στις ώρες του κινδύνου, και στο πείσμα της συστηματικής πτοπάθειας των αρχηγών του, αίρεται, χάρις σ' έναν αόρατο, ευλογημένο μηχανισμό, στα ύψη που απαιτεί το θαύμα!

Όσο λοιπόν και αν είναι λυπηρό, πρέπει να το πω: ο Ελληνισμός, για την ώρα, επέτυχε ως Γένος, αλλ' απέτυχε ως Κράτος! Και παρακαλώ νύχτα-μέρα το Θεό και το μέλλον να με διαψεύσουν».